

ΤΡΣΚΙΤΕ ΒΟ ΠΡΕСПΑΝΣΚΙΟΤ ΡΕΓΙΟΗ
KALLAMISHTET NË RAJONIN E PRËSPËS
ΟΙ ΚΑΛΑΜΙΩΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ

φωτο/фото φωτογραφίας: Lj. Skerpiq

ΟΠΙΣ ΗΑ ΣΤΑΝΙШΤЕТО
PËRSHKRIMI I HABITATEVE
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

φωτο/фото φωτογραφίας: Lj. Skerpiq

ЗНАЧЕЊЕ
RËNDËSIA
SHMASIA

φωτο/фото φωτογραφίας: Lj. Skerpiq

■ Уникатноста на Преспанскиот регион се должи на неговата пределска разновидност и пејсажни вредности. Тој ги опфаќа двете природни езера - Големото и Малото Преспанско Езеро и високите планини кои нив ги оградуваат. Мозаикот составен од езера и планини е надолполнет со изобилство од разновидни станишта и екосистеми кои претставуваат живеалишта на голем број ендемски и европски или глобално засегнати растителни и животински видови.

■ Veçantia e rajonit të Prëspës qëndron në diversitetin e trevës dhe vlerat e peisazhit. Ai përfshin dy liqene – Liqenin e Madh dhe të Vogël të Prëspës dhe malet e larta të cilat i rrethojnë ato. Mozaiku i përbërë nga liqenet dhe malet, të shoqëruara nga një bollëk habitatesh dhe ekosistemesh të ndryshme që janë vendbanimi i shumë bimëve endemike evropiane apo të rrezikuara në nivel global si edhe llojeve të ndryshme bimësh dhe kafshësh.

■ Η μοναδικότητά της περιοχής οφείλεται στη μεγάλη της ποικιλομορφία, που δημιουργεί εντυπωσιακά και ιδιαίτερος σημαντικά τοπία. Κυρίαρχο στοιχείο της περιοχής αποτελούν οι δύο φυσικές λίμνες - Μεγάλη και Μικρή Πρέσπα - που περιβάλλονται από υψηλές βουνοκορφές. Το μοσαϊκό του τοπίου εμπλουτίζεται από τη μεγάλη πληθώρα διαφορετικών τύπων οικοτόπων, που αποτελούν ενδιαστήματα για πολλά ενδημικά και σπάνια, σε ευρωπαϊκό ή και παγκόσμιο επίπεδο, είδη φυτών και ζώων.

φωτο/фото φωτογραφίας: Lj. Skerpiq

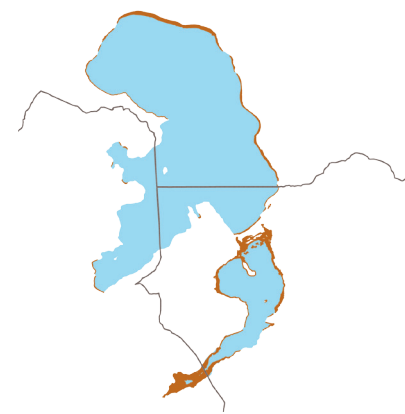
■ Една од значајностите по кои е препознатлив преспанскиот регион се стаништата со трска распространети по крајбрежјето во вид на појас. Тие се чести и по мочурливите места околу двете езера - Голема и Мала Преспа. Трските обично навлегуваат во езерската вода на длабочина до 50 cm, но во повеќе случаи и подлабоко. Доминантен вид во ова станиште е обичната трска (*Phragmites australis*), која вообичаено е проследена со други растителни видови карактеристични за вакви станишта како рогозот, езерскиот сцирпус и други. ▶

■ Një prej karakteristikave kryesore natyrore të rajonit të Prëspës janë kallamishtet e përhapura perreth brigjeve të liqenit. Ato hasen shpesh në sipërfaqet ligatinore rreth dy liqeneve - Prespa e Madhe dhe Prespa e Vogël. Kallamishtet zakonisht depërtojnë deri në thellësinë 50 cm të ujit të liqenit, por në shumë raste edhe më të thellë. Lloj dominues në këto habitate është kallami i zakonshëm (*Phragmites australis*), i cili shoqërohet zakonisht me lloje të tjera bimësh, karakteristike për habitate të tilla si rogozi, sitka e liqenit dhe të tjera. ▶

■ Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της περιοχής των Πρεσπών είναι οι καλαμιώνες που εκτείνονται παράκτια, με τη μορφή ζώνης μεταξύ του υγρού στοιχείου των δυο λιμνών και των χερσαίων οικοσυστημάτων, κυρίως σε βαλτώδεις περιοχές. Φύονται συνήθως στον πυθμένα των λιμνών σε βάθη 50-100 εκ., αλλά σε πολλές περιπτώσεις και βαθύτερα. Κυρίαρχο είδος σε αυτόν τον τύπο οικοτόπου είναι το κοινό καλάμι (*Phragmites australis*), που πολλές φορές συνοδεύεται από άλλα είδη φυτών όπως τα ψαθιά και τα βούρλα. ▶

φωτο/фото φωτογραφίας: Lj. Skerpiq

- Карта на распространување на појасите со трска во Преспанскиот регион
- Harta e kallamishteve në rajonin e Prëspës
- Χάρτης εξάπλωσης των καλαμιώνων στις Πρέσπες

- ▶ Голем дел од површината на Мала Преспа во Албанија е покриен со трска и друга вегетација што се должи на оплитнувањето на дното и еутрофикацијата во овој дел од езерото предизвикана од седиментот што го носела реката Девол од Албанија.
- ▶ Pjesa më e madhe e zonës së Prëspës së Vogël në Shqipëri është e mbuluar me kallamishte dhe bimësi tjetër për shkak të cektësisë dhe eutrofikimit, që në këtë pjesë të liqenit është shkaktuar prej sedimenteve dhe depozitimeve të sjella nga devijimi i lumit Devoll në territorin Shqiptar.
- ▶ Η μεγαλύτερη έκταση καλαμιώνων βρίσκεται στη λίμνη της Μικρής Πρέσπας στην περιοχή της Αλβανίας, λόγω του αβαθούς πυθμένα και του εутроφισμού που προκλήθηκε από τα ιζήματα και τα ρυπαντικά φορτία που μετέφερε ο ποταμός Ντεβόλι από την Αλβανία.

- Појасите со трска се јавуваат како идеален природен механизам за прочистување на загадените води кои навлегуваат во езерата од околните населени места и водите што се цедат од земјоделското земјиште. Имено, трските имаат функција до одреден степен да ја филтрираат загадената вода што придонесува за намалување на процесот на зголемување на количеството органски материји во водата (еутрофикација). Се јавуваат и како станиште кое може до одредена мера да контролира и поплави.
- Brezat e kallamishteve përfaqësojnë një mekanizëm ideal për pastrimin biologjik të ujërave të ndotura që hyjnë në liqene nga vendbanimet përreth dhe ujërat që kullohen prej tokave bujqësore. Roli specifik i kallamishteve është që në një masë te caktuar sigurojnë filtrimin e ujërave të ndotura duke ndihmuar në procesin e reduktimit të ushqyesve në ujë – procesi i rritjes së lëndëve ushqyese në ujë njihet si eutrofikim. Kallamishtet, si pjesë e habitateve ligatinore dhe regjimit të tyre hidrik, në një farë mase, mund të kontrollojnë ose reduktojnë nivelet e përmbytjeve.
- Οι καλαμιώνες, δημιουργώντας μια ζώνη γύρω από τις λίμνες, λειτουργούν ως ο ιδανικός φυσικός μηχανισμός για το φιλτράρισμα των υδάτων που εισέρχονται στις λίμνες από τους γύρω οικισμούς, αλλά και εκείνων που αποστραγγίζονται από τις γεωργικές εκτάσεις. Επίσης συμβάλλουν, ως σημαντικό στοιχείο της περιοχής των Πρεσπών, την ισορροπία του οικοσυστήματός της.

φωτο/фото φωτογραφίας: Lj. Skerpiq

ΤΡΣΚΙΤΕ ΚΑΚΟ ЖИВЕАЛИШТА НА ПТИЦИ И СИТНИ ЦИЦАЧИ
KALLAMISHTET SI HABITATE TË SHPENDËVE DHE GJITARËVE TË VEGJËL
OΙ ΚΑΛΑΜΙΩΝΕΣ ΩΣ ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΑ ΠΤΗΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΑΣΤΙΚΩΝ

фото/фотографира: U. Stefanov

фото/фотографира: U. Stefanov

ΖΑΚΑНИ KËRGËNIMET ΑΠΕΙΛΕΣ

- ▶ Τρските имаат и економско значење. Тие во преспанскиот регион порано традиционално се користеле како градежен материјал и како храна за кравите, што во денешно време не е толку актуелно. Последните неколку години сè повеќе се актуелизира улогата на трската како енергетски ресурс – изработка на брикети или пелети. Во големото Преспанско Езеро постојат можности за искористување на трската, но со претходно планирање. Правилното искористување може да придонесе за подобрување на виталноста на трската.
- ▶ Kallamishtet kanë rëndësi ekonomike. Ato në Prespë janë përdorur tradicionalisht si materiale ndërtimi dhe si ushqim për bagëtitë, por kjo dukuri në ditët e sotme nuk është kaq e përhapur. Vitet e fundit gjithnjë e më tepër po aktualizohet roli i kallamishteve si burim energjetik – duke përfshirë përpunimin edhe përgatitjen e briketave. Në Liqenin e Prespës së Madhe ekzistojnë mundësi për përdorimin e kallamishteve, por kjo kërkon një planifikimin paraprak. Përdorimi i drejtë mund të kontribuojë në rritjen e vitalitetit të kallamishteve.
- ▶ Οι καλαμιώνες έχουν και οικονομική σημασία. Στο παρελθόν, το καλάμι χρησιμοποιούνταν παραδοσιακά ως οικοδομικό υλικό και ως τροφή για τις αγελάδες. Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο καθίσταται επίκαιρος ο ρόλος του καλαμιού ως ενεργειακός πόρος – επεξεργασία μπρικετών. Στη Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα υπάρχουν δυνατότητες για την εκμετάλλευση του καλαμιού, αφού προηγηθεί ο κατάλληλος σχεδιασμός. Επιπρόσθετα, η σωστή διαχείριση και χρήση τους μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της ζωτικότητας τους.

Сепак, постои и можност за деградација на ова станиште, особено со непланското отстранување на трските заради создавање нови плажи. Состојбата со појасот на трска по крајбрежјето на двете езера е драстично сменета во последните децении како во однос на површините под трски, така и во однос на нивниот распоред. Тоа се должи на значителното варирање на бреговата линија во големото Преспанско Езеро заради намалувањето и порастот на нивото на езерото.

За да се постигне состојба на витален воден екосистем потребно е правилно балансирање на одредени мерки и активности за управување со стаништата со трски.

Aktualisht habitatet e kallamishteve rrezikohen nga degradime që burojnë nga mungesa e planeve të menaxhimit, përdorimi irracional dhe ndërtimi i plazheve të reja. Gjatë dy dekadave të fundit brezat e kallamishteve në brigjet e dy liqeneve kanë pësuar ndryshime drastike si në aspektin e zonës ku ato zenë habitatet kryesore, ashtu edhe në aspektin e përhapjes së tyre. Kjo ka ndodhur për shkak të luhatjeve të konsiderueshme të nivelit të ujit në Liqenin e Prespës së Madhe.

Për të siguruar një gjendje të qëndrueshme në ekosistemet ujore është e nevojshme që të balancohen masat dhe veprimet e caktuara në menaxhimin e habitateve të veçanta siç janë ato të kallamishteve.

Оστόσο, υπάρχει πιθανότητα υποβάθμισης των ενδιαιτημάτων αυτών, κυρίως μέσω καύσης εκτός χειμερινής περιόδου και μηχανικής απομάκρυνσης τμημάτων των καλαμιώνων με σκοπό έχουν τη συντήρηση ή τη δημιουργία προσβάσιμων παραλιών. Η κατάσταση της παράκτιας ζώνης των καλαμιώνων στις δύο λίμνες, και κυρίως στη Μεγάλη Πρέσπα, έχει αλλάξει ριζικά τις τελευταίες δεκαετίες, σε ότι αφορά τις εκτάσεις που καλύπτουν, αλλά και σε ότι αφορά τη δομή και τη σύνθεσή τους. Αυτό οφείλεται στις σημαντικές διαφοροποιήσεις της ακτογραμμής λόγω της αυξομείωσης του επιπέδου της στάθμης της λίμνης.

Για τη διατήρηση των καλαμιώνων, ως ζωτικού μέρους του οικοσυστήματος των Πρεσπών, είναι σημαντική η εφαρμογή μέτρων και δράσεων, μέσω ειδικών διαχειριστικών σχεδίων για τα νερά και τη βλάστηση.

Интегрираното управување со екосистемот во басенот на Преспанското Езеро е проект што го спроведува УНДП од 2006 г. наваму, во соработка со сите три земји кои го делат басенот. Проектот е финансиски поддржан од Глобалниот фонд за животна средина (ГЕФ) со 4,3 милиони УСД. Главната цел на проектот е да му се помогне на населението од регионот со долгорочен економски и социјален развој, да се сочува богатата биолошка разновидност и да се заштитат водите на Преспа.

Projekti për Menaxhimin e Integruar të Ekosistemit në Basenin e Liqenit të Prespës implementohet nga UNDP-ja që prej vitit 2006, në bashkëpunim me të tre vendet të cilat e ndajnë basenin. Financiarisht përkrahet nga Instrumenti për Mjedisin Global (GEF) me buxhet prej 4,3 milion dollarë. Synimi kryesor është që të ndihmojë popullatën e rajonit me zhvillime afatgjata ekonomike dhe sociale, ruajtjen e biodiversitetit të pasur dhe mbrojtjen e ujërave të Prespës.

Η ολοκληρωμένη διαχείριση των οικοσυστημάτων στη λεκάνη απορροής των Πρεσπών είναι έργο που υλοποιείται από το UNDP από το 2006, σε συνεργασία με τις τρεις χώρες. Το έργο υποστηρίζεται οικονομικά από το Παγκόσμιο Ταμείο Περιβάλλοντος (GEF) με 4,3 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Κύριος στόχος του είναι να βοηθήσει στη μακροπρόθεσμη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής, τη διατήρηση της πλούσιας βιοποικιλότητας και την προστασία των υδάτων των Πρεσπών.

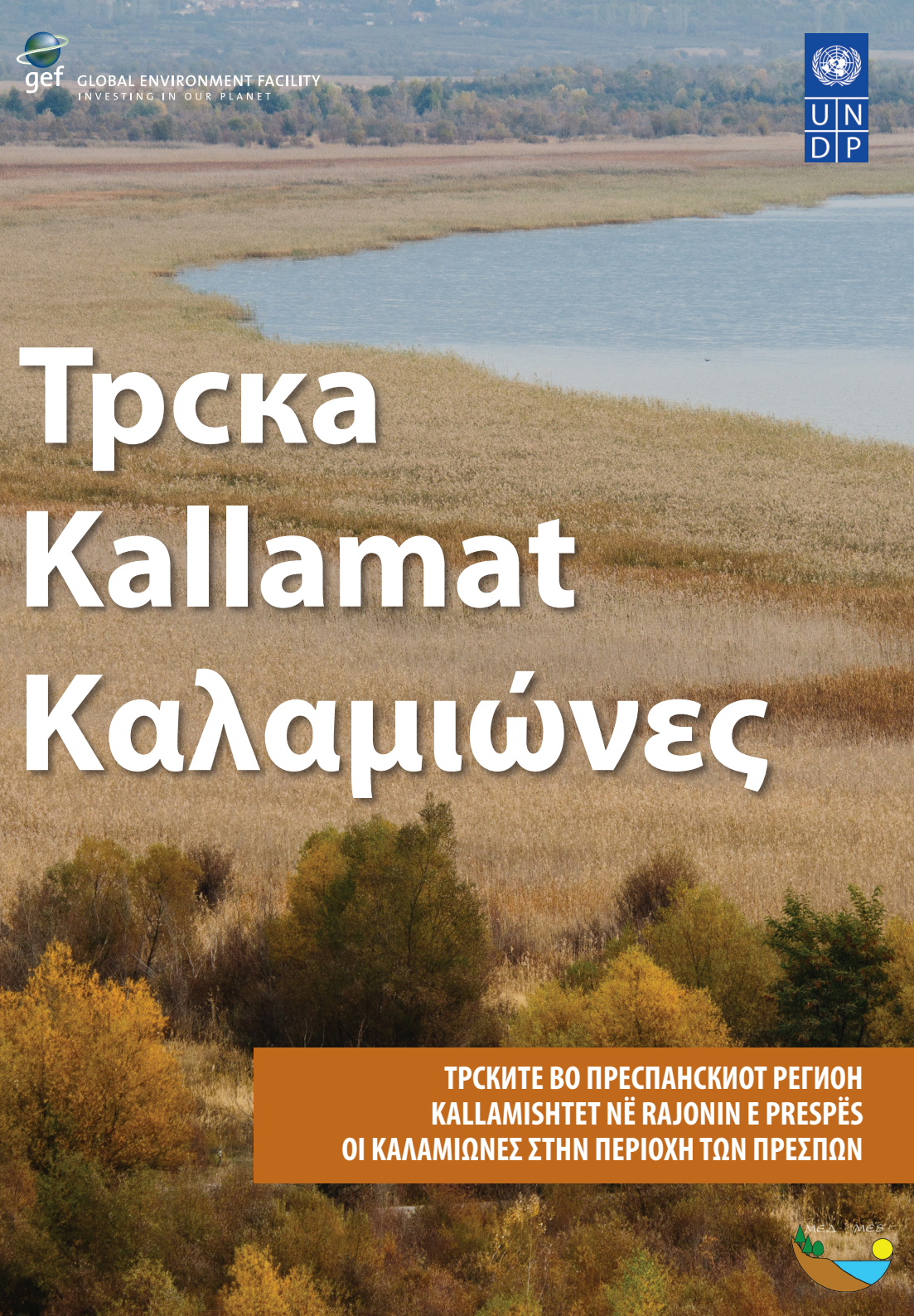
Стаништата со трски имаат големо значење и за биодиверзитетот. Тие се клучни за повеќе видови птици, риби, водоземци, без’рбетници и некои цицачи кои ги користат трските како живеалишта и/или места за размножување и исхрана. Неколку видови птици кои се европски значајни според нивниот статус на засегнатост, како што се кадроглавиот пеликан и чапјите, ги користат стаништата со трски како места за гнездење. Видрата е исто така на листите на приоритетни видови за заштита според европските документи, која стаништата со трска ги користи како дупла. ▶

Habitatet e kallamishteve kanë rëndësi të madhe për larminë biologjike. Ato janë të rëndësishme për shumë lloje shpendësh, peshqish, amfibësh, parruazorësh dhe për disa gjitarë që përdorin masën bimore të ujit si habitate për riprodhim dhe ushqim. Disa lloje shpendësh, të cilët janë të rëndësishëm për statusin e tyre European, si pelikanët dhe çafka e bardha, i përdorin habitatet e kallamishteve si vende folezimi. Lundërza, gjithashtu është një lloj i kërcënuar dhe që është i përfshirë në mjaft dokumenta evropiane për ruajtje. Ajo i përdor habitatet e kallamishteve edhe si vendstrehim. ▶

Οι καλαμιώνες έχουν μεγάλη οικολογική σημασία και επιδρούν σημαντικά στην αύξηση της βιοποικιλότητας. Είναι ζωτικής σημασίας για πολλά είδη πτηνών, ψαριών, αμφιβίων, ασπονδύλων και θηλαστικών που τους χρησιμοποιούν ως καταφύγια, τόπους αναπαραγωγής και διατροφής. Πολλά απειλούμενα είδη πτηνών, σημαντικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως ο αργυροπελεκάνος και οι τσικνιάδες, χρησιμοποιούν τους καλαμιώνες για την φωλεοποίησή τους. Η βίδρα βρίσκεται επίσης στους καταλόγους των ειδών προτεραιότητας για προστασία βάσει των ευρωπαϊκών οδηγιών και συμβάσεων και χρησιμοποιεί τους καλαμιώνες ως καταφύγιο. ▶

фото/фотографира: U. Stefanov

ΑΡΧΟΒΟΜΑΓΕΣ

gef GLOBAL ENVIRONMENTAL FACILITY
INVESTING IN OUR PLANET

Τρσκα Kallamat Καλαμιώνες

ΤΡΣΚΙΤΕ ВО ПРЕСПАНСКИОТ РЕГИОН
KALLAMISHTET NË RAJONIN E PRESPËS
ΟΙ ΚΑΛΑΜΙΩΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΠΡΕΣΠΩΝ

